

**maviADA
DOSYA 2**

Bir Ormandan Yalnız Bir Çınara;
ANADOLU EDEBİYATI ve Nadir GEZER

Katılımcılar:

**Şenol Yazıcı
Yusuf Yağdıran
Ahmet Özer
Öner Yağcı
Mahmut Makal
M.BAŞARAN
Nadir Gezer**

ŞENOL YAZICI

Bir Ormandan Yalnız Bir Çınara;
ANADOLU EDEBİYATI ve Nadir GEZER

Dün, bizi anlamasa da, okumuşunu hiç sevmese de kulağımız halkımızda, başkasını bilmiyorduk. Sözünün bir yerine toplumunu, insanını yerleştirmeyen yazı bizden değildi.

Turgut Uyar, Bilge Karasu şaşkınlıkla izlediğimiz yeni türedi zencilerimiz gibi gözücüydü bize. Hele Cezmi Ersöz? Ne yazardı ki bu, anlamaz ancak kızardık. Ama yeniye şans vermeli kalenderliğiyle yer de açardık, otursun diye. Fakir Baykurt'un, Mahmut Makal'ın, Talip Apaydın'ın, Mehmet Başaran'ın, Nadir Gezer'in... olduğu yerde özenen, ama başaramayan olarak gördüğümüz bu anlatı yoksulları da barınsın artık ne vardı, sanki hazinemizden ne eksilirdi.

Sonra devran değişti, dil değişti, insan değişti... Küreselleşme şaka maka derken bir silindir gibi ezdi geçti, ülkemi, dilimi, edebiyatımı. Benim sevgili okurum, yazarım, uluslararası tekelden beratını alan yerli yayınevimi, tek ağıt yakmadan toplumcu edebiyatı, artık onun için gurbete dönen kendi ülkesinde namahrem ellere boynu vurulsun diye terk etti..

Yalnızlayan o büyük dev, Anadolu'nun bozkırlarında yeşermiş orman, ağıtsız, feryatsız figansız, halkıdır ne yapsa yeridir, diyerek ormanlardan önce küçük korulara, sonra yalnız ağaçlara dönüştü. Balık gibiydik, unuttuk. Gözlerimiz küreselleşmenin işaret ettiği ufuklarda yıldız arıyorduk. Sonsuz unuttuk. Arada bir bir yerlerde denk gelsek, ince ince sızlasa da sol yanımız, bu köylü edebiyatının hükmü tamamı, hala böyle yazan mı var, diye şaşırarak gülüp geçtik.

Dönüp baktığımızda, halkının unuttuğu, Tanrının bile yağmuru esirgediği o yalnız ve bakımsız ağaçların birer dev çınar gibi hala yükselmesine hayret ederdik. Doğasını Anadolu'nun en büyük aydınlanması, köy enstitülerinden gelenlerin oluşturduğu bu yazının, insanının, ülkesinin sevdalıları hamurlarındaki erdemle asla rotadan şaşmadan direndiler. En büyük özellikleri yazdıkları gibi adam olmalarıydı. **Nadir Gezer** onlardan biri. Tanımaktan onur duyduğum, asla küçük insanlara minnet etmeyen, porselen dişleriyle değil, yüreğiyle tüm bedeniyle gülümseyen insan sevdalısı, ilerleyen yaşına karşın bir çalışkan arı... En önemlisi, o güzel bir insan...adam gibi adam.

Elimizden ancak bu kadarı geldi. Bir şey yapabilmişsek ne mutlu... Teselli olsa da yol henüz bitmedi...○

maviADA SÖYLEŞİ Anadolu Edebiyatının Son Çınarlarından

Nadir GEZER' LE...

*

Yusuf Yağdırın

Nadir GEZER'i önceden bilsem de asıl tanımam maviADA Dergisinin kuruluş aşamasında oldu. Şenol Yazıcı'nın yazın dünyasından, insanî özelliklerine özel önem verdiği ender insanlardan biriydi Nadir GEZER. Bir Pazar günü bizi misafir etti, oturduk, konuştuk. maviADA'yı anlattık ona. Heyecanla karşıladı. Şaşırılmışım. Onca yapıtın sahibi,onlarca dergiye tanıklık etmiş bu usta, uzun bir kıştan sonra bahar gelmişçesine sevinçle kucaklayıp konuk etmişti bizi.

Şimdi aradan geçen dört koca yıldan sonra, temelinde onun olduğu ikinci sayımız bu ve o, yine aynı dinçlikte, aynı heyecanda... İnsan sormadan edemiyor. Rafların genetiği değiştirilmiş yazarları, yazdıklarınızdan bir şey olmamasının nedeni, sizin bu heyecanı duymayışınız olmasın sakın? Sahi kitap satış rakamları ve reklâm amaçlı tanıtım ve övgü yazıları hariç, gerçek okur tepkisiyle karşılaştınız mı hiç? Sizi hiç aileden biri gibi kucaklayan oldu mu?

Öykücülüğünün 25. yılında ağırlamıştık ilk Nadir Amca'yı. 3. sayımızdı. Benim de ilk kitabımın çıktığı zamanlar. O zaman bu denli ciddî bakmıyordum yazma işine. Allah'ın o özel yeteneği verdiği; ama dünyayı kendinden ibaret sanan ve mutlak dolu dolu yaşanması gerektiğini düşünen toy bir çırağıydım. Sevgili Şenol Ağabey'e az çektiyordim, sırası gelmişken ona da üzgünüm diyeyim. Benim önemsemeyen tavırlarımın yanında, 25 yıllık emeği ve başarısıyla Nadir Gezer duruyordu. Tüm soyluluğu ve alçakgönüllülüğüyle. Kitap fuarlarından açıkoturum ve söyleşilere, her etkinliğin en ön safındaydı hep. Her üç kişiden dördünün yazar/şair olduğu ve sadece adı geçiyorsa destek olup omuz verdiği toplumumuzda, ilerleyen yaşına rağmen yazma eyleminin emekçilerindendi O. Ve onun adı hala aynı büyüklükte, hala aynı ışıltıda parlıyor. Şenol Yazıcı'nın ona neden önem verdiğini şimdi daha iyi anlıyorum.

Dosyalarımızdan biri yalnız Anadolu Edebiyatı olunca yanı başımızda bir çınar gibi duran Nadir Gezer'i unutmuyor muyduk? Bu söyleşiyi, maviADA'nın o ilk günlerinde tuttuğum notlar da dâhil olmak üzere, çeşitli etkinlik öncelerinde ve kitap fuarlarında yaptığımız sohbetleri ve Nadir Amca hakkında yazılmış yazıları derleyerek hazırladım. Yardımlarından dolayı kendisine bir kez daha teşekkür ediyorum.

Ömrün uzun, soluğun hep böyle olsun Nadir Amca.

maviADA: Sevgili Nadir Gezer, öncelikle görüşme isteğimizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederek başlamak istiyoruz.

Nadir GEZER: Ben de göstermiş olduğunuz ilgiye çok teşekkür ediyorum.

maviADA: Her görüşmenin Amentüsüdür, biz de öyle başlayalım. Kimdir Nadir Gezer, kısaca anlatır mısınız?

Nadir GEZER: Öykü ve roman yazarıyım. 19 Mayıs 1930 yılında Bursa'ya bağlı İnegöl ilçesinin Eymir köyünde doğmuşum. Eymir İlkokulu(1945), Arifiye Köy Enstitüsü(1952), Gazi Eğitim Enstitüsü Fen Bölümü(1954) mezunuyum. İngiltere'de iki yıl dil eğitimi gördüm(1966–1968). Çorum (1952), Derik/Mardin (1954–1955), Beşikdüzü/Trabzon (1956–1959), Manisa (1959–1962),İnegöl/Bursa(1962–1968), Diyarbakır (1968–1971) ve Bursa'daki(1971–1980) MEB'e bağlı köy ve merkez okullarında öğretmenlik yaparak emekli oldum. Türkiye Yazarlar Sendikası, Edebiyatçılar Derneği, Dil Derneği, Atatürkçü Düşünce Derneği üyesiyim.

İlk şiirim "Son Yolculuk" 1968 yılında Sorunlarımıza Işık adlı bir gazetede (İnegöl); ilk öyküm de Fakir Baykurt'un tanıtıcı bir yazısıyla

birlikte Türk Dili dergisinde (sayı:330, Mart 1979) yer aldı. Diğer ürünlerim Türk Dili, Edebiyat '81, Dönem, Kıyı, Yaba - Öykü, Damar, Cumhuriyet Kitap, Biçem, Yeni Biçem, Çağdaş Türk Dili, Yaklaşım, maviADA dergileri, Cumhuriyet ve Bursa'daki yerel gazetelerde yayımlandı.

maviADA: Peki, yazın yaşamınıza özel bir başlık açıp değinelim isterseniz. Nasıl başladınız yazmaya, küçüklükten gelen bir esin miydi sizi yazma eylemine iten?

Nadir GEZER: 12 Kasım 1966 günü Edirne'den ayrılmış, Avrupa topraklarında trenle yolculuğa başlamıştım. Yolculuğum İngiltere'ye. Londra'dan da Exeter'e yolculuk, ülkemim anlaştığı dil okulu orada ve ben bir İngiliz'in evine ücret karşılığı konuştum. Şık bir odam var. Babamı kanser sayrılığından yatar bırakmıştım. Önce onun yitiliklik salığı-nı aldım işte bu odamda.

O güne dek kalemi elime alıp, yazın dünyama katkıda bulunacak tek satır yazmamıştım. 28 Ocak 1967'de ilk kez duygulanmışım, şu dizeleri karalamışım:

" Bir odam var dört duvarla sarılı

Bir odam var içi yalnızlıkla dolu "

"Bir Oda" şiirimin adı. Çocuksuz dizeler sıralanmış art arda.

Bu şiirden sonra yazın dünyama beni sürükleyen ve birbirini izleyen şiirler yazmışım. Eşim, haftada bir (ayda bir de Varlık dergisini ekleyerek) Bana Cumhuriyet gazetemle Varlık dergisini gönderiyordu. Bir yandan İngilizce çalışıyor, öbür yandan da gazetemle dergimi baştan sona okuyordum. I. defterime 44, II. defterime 51, III. defterime 30 olmak üzere toplam 125 şiir yazdım bu dönemde. Bu şiirlerimin yüzünü (100) daha sonra "Karbeyazı Geceler Üstüne adlı yapıtımın arka sayfasına koymuştum. Yine bu şiirimi İngiltere'den dönüşte İnegöl öğretmenlerinin yayın organı olan Sorunlarımıza Işık(TÖS) adlı 15 günde bir yayımlanan gazetede yayımlamıştım. Sonra uzun bir suskunluk...

maviADA: Böyle şevkle başlamışken neden susmayı tercih ettiniz? Bu bir tercih miydi, yoksa zorunluluk mu?

Nadir GEZER: İngiltere'den dönüşte Diyarbakır Koleji'nde üç yıl çalıştım. Bursa'da yeni bir kolejnin açılması nedeniyle(1970'de) Bursa'ya atandım. Kısa bir süre sonra da kolejnin yönetiminde görevlendirildim. Gerek Diyarbakır'da gerekse Bursa'da yoğun çalışmam nedeniyle ilgilenemedim..

1978'in Kasım ayında Anadolu Lisesi'nin yönetiminden kendi isteğimle, öğrenci alımlarındaki etiksizlikler nedeniyle ayrıldım, mesleğimin geri kalan iki yılını Atatürk Lisesi'nde tamamlarken, yöneticilikten ayrılmam nedeniyle kendime özel çalışma zamanı ayırabildim. İşte o sıra dört öykü üzerinde çalıştım. Bu dört öykümü Türk Dili dergisine yolladım. Bu arada sevgili Fakir'e de bir mektup yazarak durumumu anlattım. Çok kısa bir süre sonra Fakir'den aldığım mektup, yazma isteğimi olağanüstü kamçılıdı. Benden yaşamöyküm isteniyordu; iki öyküme bir arada-aynı sayıda- yer vereceklerini bildiriyorlardı. O yıl yaşım 48'den 49'a gidiyordu. İstenilen bilgileri hemen yazdım ve postaladım. Ve ilk sayıda "Muhbir Halil" adlı öykümle "Zeybek Ahmet"e arka arkaya yer verildi(1 Mart 1979 tarih ve 330 sayılı dergide). Fakir Baykurt, "**Öyküde Yeni Bir Arkadaş: Nadir Gezer**" başlıklı yazısında şunları söylemişti: "*Türk Dili; okuru, ozanı, yazarı bol bir dergi. Postacıların getirdiği zarflardan dolu dolu şiirler, öyküler, değerli yazılar, incelemeler çıkıyor. Yazı kurulu bunları inceliyor. Seçilenler sıraya giriyor. Sıra bekleyenler dosyaları dolduruyor. Çoğunlukla yeni başlayanların benzer nitelikli çalışmaları bunlar.*

Bu bolluk içinde bir bakıma kıtlıktır yaşadığımız. Ama arada bir parlayıveren, umut veren, usta işi parçalar yüzlerimizi ışıtır. Kurulda birbirimize uzatır, "şunlara bir de sen bak!" dediğimiz olur. Bu sayıda okuyacağınız "Muhbir Halil" ile "Zeybek Ahmet" bunlardan.

Nadir Gezer, öğretmenlik yaptığı Bursa'dan dört öykülük bir zarf yollamış dergiye. Birer tane bölüştük. Okuyup yeniden bulduğumuz-

da aynı sözleri söyledik birbirimize: “Yapıdaki başarı, usta işine benziyor. Dil güzel. Konulara yaklaşım yeni...”

Yaşam denizinde uzun uzun kulaç atmış bir insanın yalın ve sıcak anlatımıydı bizi etkileyen. Dilde ve anlatımda görülen ufak tefek savrukluğun yanında kurgudaki sağlamlık ve arınmışlık bu öykülerin ilk göze çarpan özelliğiydi. Yazar ele aldığı insanları ve olayların geçtiği çevreyi yakından tanıyordu. Bu yüzden anlattıkları inandırıcı oluyordu.

Nadir Gezer’e başarılar diliyoruz. Çalışkanlığının verimlerini merakla bekliyoruz.”

maviADA: Şüphesiz onur verici sözler. Hele Fakir Baykurt gibi bir devin kaleminden çıkmış olması... Sözüünüzü kesmiş olmayalım. Devam edin lütfen.

Nadir GEZER: Daha sonra iki öyküme daha farklı sayılarda yer verildi. Bu gelişmenin ardından çalışmalarına hız verdim. 1981 yılında Nevzat Üstün Öykü Yarışmasına dokuz öykülük bir dosyayla Hanife Nine’den Öyküler katıldım. 5.11.1981 tarihli yıldırım telle Umut Sanat Ürünleri Yönetmeni Seher Karabol imzalı şu haberi aldım: “Sizi kutlarız. 81 Nevzat Üstün Öykü Ödülünü aldınız. 8 Kasım Pazar günü Şükran Üstün’ün evinde saat 17.00’da toplantımız var.”

Belirtilen gün ve saatte söylenilen adreste buluştuk. Plâketimizi aldık, resimler çekildi. Ertesi gün İstanbul Radyosunda Cumhuriyet Gazetesinde yapılan söyleşilere katıldık.

Yazko Edebiyat dergisinde, yargıçlar kurulu kitabımı şöyle tanıttı: “Nadir Gezer, acı tütünün tozunu, toprağını, acı zifirini biliyor. Köy yaşamının ağır işçisi kadınların acılarıyla dolu yaşamından dolu dolu kesitler veriyor Hanife Nine’den Öyküler’de. Bursa’nın İnegöl insanlarını, Eymir köyünün kadınlarını veriyor, ilginç konuları işleyerek...”

Hanife Nine’den Öyküler adlı yapıtımın ilk basımı “Ödül Alan Kitaplar”dan, sonradan da dört öykümün eklenmesiyle Başak Yayınlarından ikinci basımı çıktı.

maviADA: Öykünecek bir başarı. Başlangıç noktanız bu ödül olsa gerek. Hanife Nine’den sonra neler oldu, onlardan da söz eder misiniz lütfen?

Nadir GEZER: Daha sonra Güneş dergisinin 21. yy. yarışmalarının (1990/91) birincisinde, öykü dalında, “Döktürü” adlı öykümle 9. olarak “En İyi On Eser” mansiyon ödülünü aldım. Yine ilk romanım “BOŞLUKTAKİ ADAM” Ferit Oğuz Bayır yarışmasında “mansiyon”la değerlendirildi. Ayrıca 2001’de ÇGD Bursa Şubesi Eğitim ödülünü kazandım.

maviADA: Tam anlamıyla eğitime ve yazına adanmış bir ömür... Peki, bu ömre kaç yapıt sığdırdınız?

Nadir GEZER: Yapıtlarımı gün ışığına çıkma sırasına göre şöyle sıralayabilirim:

Hanife Nine’den Öyküler(1981)–Dört yeni öykü eklenmiş ikinci baskısı(1995) – **Öykü/Yürüyen Gece**(1988) – **Öykü/Puslu Hüzün**(1989) – **Öykü/Kırılğan Umutlar**(1998) – **Öykü/Şenlet Öğretmenin Destanı**(2000) – **Şiir/Öykü/Boşluktaki Adam**(1990) – Roman/**Aydınlığa Yürüyenler**(1993) – Roman/**Yalnız Adamın Düşleri**(2000) – **Şiir/Roman/Karbeyazı Geceler Üstüne**(2000) – **Şiir/Yerodamdan Notlar**(1998) – Deneme/**Yitikler Arasında Zaman**(2000) – Yazarlar üzerine **Çalışmalar/Mustafa Kemal, Ulusal Eğitim Köy Enstitüleri**(1999) – Eğitim/**Uludağ Eteklerinden Sis dağına**(2002) – Gezi/**Yürek Bağı**(2005) – **Öykü/Küçük Şirin Evin Gizleri**(2005) – Roman/**Muştucu Ata ve Onun Yaratıları**(2009) - Roman

maviADA: Sevgili Nadir Gezer, şüphesiz ki siz toplumcu-gerçekçi edebiyatın başat yazarlarındansınız. Doğan Hızlan bir değerlendirmesinde, köy hikâye ve romanlarında rastlanan konulara yeni boyutlar, yeni tatlar, yeni insancıl yaklaşımlar getirdiğinizi vurguluyor. Siz ne düşünüyorsunuz?

Nadir GEZER: Benimle ilgili en önemli noktayı Nazım Kutlu vurguluyor: “Yaşanmış ve yaşanmakta olan toplumsal sorunları öykülerin çıkış noktası yapıyor. Fakat toplumsal sorunları anlatacağım diye insan gerçeğinden uzaklaşmıyor. Öykülerde toplum-birey ilişkisi çelişki ve karşıtlık temelinde yükseliyor.”

Ben bu halkın bir bireyiyim. Hep onların yanındaydım. Sıradan bir gözlemci niteliğinin çok ötesinde bir bağ var onlarla aramda. Ben yaşadığımı, duyumsadığımı yazdım hep. Başarımlarımın temelinde de bu birlikteliğin olduğunu düşünüyorum.

maviADA: O zaman sizin masabaşı edebiyatı yapmadığınızı dile getiren Ruşen Hakkı’nın söyledikleri de birebir doğruyu yansıtıyor. Yapıtlarınız için “onun eserindeki tüm kadınlar ve erkekler biz yaşadık, yaşıyoruz derler” diyor Ruşen Hakkı.

Nadir GEZER: Evet, aslında özü bu. Sadece Ruşen Hakkı değil, Mehmet Başaran, Muzaffer Uyguner ve Mahmut Makal da aynı temelde ele almışlardır yapıtlarımı. “Yürüyen Gece” üzerine yazan Mehmet Başaran ve Muzaffer Uyguner’in; “Puslu Hüzünler”i gönendirici bir aşkla değerlendiren Fahrettin K. Nitter ve Nazım Kutlu’nun; “Aydınlığa Yürüyenler” i aydın kalemiyle daha bir ışılatan Mahmut Makal’in söylediği her bir söz, ne denli doğru yaptığımı görmemde yardımcı olan birer aynadır benim için.

maviADA: Saydığınız adlar içinde Mahmut Makal’a özellikle değinmek ve “Aydınlığa Yürüyenler” üzerinde yaptığı değerlendirmeden bir bölümü dile getirip sözü size bırakmak istiyorum. Diyor ki Mahmut Makal, “Aydınlığa Yürüyenler’in oluşmasını iki yönden önemli sayıyorum. Birinci yönü, araştırmanın çok yönlü yapılmış olmasıdır. İkinci yönü de olaylar dizgesini yazarın kafasında ve yüreğinde yoğunlaştırmasıdır. Köy Enstitüleri gibi bir olayın olunlaşması, yazarda bir dürtü oluşturması, ancak ve ancak böyle olabilir. Nadir Gezer, yapıtını hem çok yönlü bir inceleme süzgecinden geçirecek oluşturmuş, hem de olayları akıcı bir dille anlatmış; kafasında ve yüreğinde yoğunlaştırarak yazdığı romanını okura sunmuş. Aydınlığa Yürüyenler, belgesel bir yapıt değil. Ama belgesel verilerden yararlanmış. Arifiye Köy Enstitüsü’nün ilk kuruluş yılından son yıkılış yılına kadar süreyi bütünüyle vermiş.”

Nadir GEZER: Aydınlığa adanmış bir ömrün öznesi onur olsa gerek. Ve bu “onur” nişanesi, çok az kişi ya da kuruma Köy Enstitüleri’ne ve onun cefakâr eğitim emekçilerine yakıştığı kadar yakışır. “**Aydınlığa Yürüyenler**”le bu halkın Köy Enstitülerine olan vefa borcunu ödemeye çalıştım ben. Yapıtım, bugün yaşanan pek çok acıya ışık tutar aslında. Yaratıcı aklın yitdiği noktaya götürür okuru. Bugün içinden çıkılmaz hale gelen(kangrenleşmiş) toplumsal aksaklıkların, hangi karanlığın sonucu olduğuna...

maviADA: Öykücülüğünüzde Anadolu insanını anlatma becerinizin yanı sıra Türkçeyi kullanma ustalığınızın da payı büyük. Arı bir dili halı dokur gibi dokuyorsunuz. Buradaki ölçütünüz nedir?

Nadir GEZER: Gerek Türkçeyi kullanmada, gerek anlatım tekniklerini seçme ve kullanmada, Anadolu işi yaklaşımı seçtim hep. Kaynağını atalar sözünden ve imece köy yaşamından alan diyaloglar ve eylemlerle örülmüş bir yapıdır benim yapıtlarımda bulduğunuz. Aslında çok basit bir gerçektir yola çıkıyorum yazarken “bulanık suda balık avlanmaz”. Bu yüzden lâfi dolandırmadan, bezeme ihtiyacı hissetmeden, gerçeğin doğasına en uygun şekilde söylüyorum. Yapıtlarımın dilindeki açıklığın, arılığın ve yalınlığın sebebi budur kısaca.

maviADA: Zaman ve mekân kullanımında da aynı mihenk taşıni kullandığınızı söylemek yanlış olmaz herhâlde?

Nadir GEZER: Söz ettiğiniz yaşayan mekânları yaşanan zamanlarla anlatmaksa haklısınız. Halkı anlatıyorsanız ve o halkın bir parçasıysanız bir şeyi çok iyi bilirsiniz. Evrenin en köklü yasası, “emek ve

sömürü veraseti”dir. Bu gerçek, tüm yapıtlarımda esastır. Tabîî bu köklü sorunun en yürekli ve cefakâr yüklenicisi Anadolu kadını da...

maviADA: Ömrünü eğitim ve yazın dünyasına adanmış “**nadir bir çınar**”sınız. Sizi yazdıklarınızla eş anmak ve değerlendirebilmek kolay değil. Bir ömürlük mücadele ve emek, bir iki sayfaya sığmaz elbet; ama önsöz olmayan kitap yoktur sonuçta. Okurlarımıza bu görüşmeyi bir önsöz bilip sizi kendi satırlarınızla okumalarını önermektir bize düşen sonsöz. Karanlığın bunca çoğaldığı bir dünyaya aydınlığa yürümek düşer nihayet.

Görüşme isteğimizi aynı sevinçle karşıladığınız, bizi ışığınızdan mahrum bırakmadığınız için çok teşekkür ediyorum.

Nadir GEZER: Ben de size çok teşekkür ediyorum. Anadolu’nun sesi tümünden kısılmamışsa; egemen güçler, yazın dünyamızı bütünüyle ele geçirememişse; bunda en büyük pay sizlerindir. Sağ olun, var olun...

■

Küreselleşen Anlatı Ve Anadolu Edebiyatı Öner YAĞCI

Sermayenin dünyasal boyuttaki vahşi tutkusunun ve emperyalist dayatmanın kibarlaştırılmış adı olan *küreselleşme*, dünyanın hemen her yerini, insanlığın hemen her anını kuşatmış durumda. Yaşamın hemen her alanına küresel egemenliğin ideolojisi, kurumları, politikaları damgasını vuruyor. Küreselleşme adıyla cilalanan büyük sermaye egemenliği, Birinci Dünya Savaşı’ndaki *Wilson İlkeleri*, İkinci Dünya Savaşı’nın sonundaki *Truman Doktrini* gibi tüm ülkelerin siyasetlerini bile belirleme çılgınlığıyla dünyayı yeni ateşlere atarken elbette yaşamın her alanına olduğu gibi *edebiyat* alanına da müdahale edecektir.

Bugün yaşamakta olduğumuz medyatik kuşatılmışlık altındaki edebiyat dünyamızın gerçekliği budur. Yazmak, gerçekliği, gerçeklikle ilgili düşünceleri sözcüklerle yeniden yaratarak söyleme sanatıdır. Gerçeğin anlaşılması için yaşam, yazarın kalemıyla yeniden yaratılır. Yazar esinler insanları, yaşamı savunur ve umut taşır. Her yazar bir yol göstericidir ama her yazarın da bir yol göstericisi, yolunu aydınlatıcısı vardır. Yazara yol gösteren, yazarın yolunu aydınlatan yaşamdır, insanlığın dişiyle tırnağıyla kazandığı yaşam. Yazar insanlara yol gösterir, atalarının aydınlık arayışına bir damla katmayı düşleyen insanlara.

Her şeyi, yaşama hakkından başlayıp her hakkı ve özgürlüğü yok eden, yaşamın içinde geçtiği doğadan başlayıp kentleri, zamanı, kazanılmış değerleri kirlüten, tüketen bir egemen belirliyor dünyanın ve ülkemizin gidişini. Dünyayı lanetlemek mi düşer günümüz yazarına? İnsanın aşağılandığı koşullar yaşanırken dünyada, yazara düşen herhalde bu soysuzlaştırılan yaşamı utanç belgesiyle geleceğe aktarmak olmalıdır. İnsanca seslere gerek duyuyor insanlık; tüm sanatçıların oluşturduğu görkemli bir orkestraya. Yazar suskunsu vay haline dünyanın; eksiktir çünkü. Eksik olduğu için de yanlıştır. Dünyanın ve insanlığın vicdanına seslenmek zorundadır günümüzün yazarı. Şçedrin’in “*Vicdan Kayboldu*” çılgınlığını kulağından ve yüreğinden çıkarmadan üstelik. İnsanın bulduğu, gerçeği kavratan güçlü bir makinedir yazarın elindeki. Bu makine paslanmak üzere bir köşeye bırakılabilir, oyuncak haline de getirilebilir istenirse ama doğrusu, yakışanı, insanın bu makineyi bulma nedenine, işlevine göre kullanmasıdır. Yaşam değişir ve yazardan bu değişimin nasıl olduğunu açıklamasını ister. Yazarın yapacağı şey kalmadı demek, yaşamın ve insanın yadsınması demektir. Durumu saptamak, değişimi anlatmak yazarın; değişimin yasasını anlamak okuyanın gereksinimidir. En umutsuz ve kararsız günlerde bile insanlara yalnız olmadığını söylemeyen bir yazar gelmiş midir dünyaya?

“*Sanatın gücünü bildiğimiz içindir ki, sorumluluğumuz bu denli büyüktür*” diyor Anna Seghers. Günümüzde yazarın sorumluluğu ne olabilir? Tüketimin pompalandığı bir düzen uygun görülüyor insanlığa. Bunu onaylamak ahlaksızlığını yakıştırmı kendisine bir yazar? Tüketmek için değil, üretmek, çoğaltmak, yaratmak için var olmaması mıdır? Dünyanın değişmesine yardım eden bir gerçeklik ama Aragon’un dediği gibi, “*Yüreğimize su serpmeyip tersine, bizi uyandıran ve kimi zaman, sırf bu yüzden, insanı tedirgin eden bir gerçeklik*” günümüz yazarının silahı olmalı. Yazarın kalemi, yaşatılan gerçekliği sanatıyla yoğurarak insanların bilinçleriyle algılamalarına hizmet etmezse neye yarar? Yazar, gerçek yazarsa ve gücünün bilincindeyse yaşamın aydınlığını çoğaltabilir. Yeter ki, buna inansın. Bu bilinçle öğretsin, umut versin, aydınlatsın.

Egemenler, tarih boyunca olduğu gibi, yazar-okur buluşmasını önlemek için her olanağı kullanıyor. Bizim yöneticiler de yazarımızı insanımızdan uzaklaştırmaya çalışıyor. Yazarı yazar yapan dildir. Dil, kirlenilen değerlerimizin başında, öyleyse düzen yazarı da kirliyor. *Din’in dili* diye Arapça, Farsça yazılmış eserler *klasik edebiyatımız* diye yutturulurken *tüketimin dili* İngilizce alışılanıp baş tacı ediliyor.

Türkçeyle seslenen yazar aşağılanıyor. Yapan da etkili, güçlü bir araç: Ne yazık ki, insanın yarattığı teknolojinin bir ürünü, *medya*.

İrkçilik, dincilik, şovenlik, bağnazlık yeni yetişen kuşakları ahtapot gibi sarıyor. Barbar kolların tutsağı ediliyoruz. Yazar bu kolları kırmadıkça ne yazar? Yazarın toplumuna aktarması gereken, çağcıl değerlerdir. İnsan hakları, özgürlük, aydınlanma, laiklik, bağımsızlık, demokrasi, sosyal devlet. Bunları gözetmeyene yazar denmez. Bir yazar ne söyleyecek? Gerçeği söyleyecek, saf sanat olamaz diyecek. Yazar, politikacıların medyayla, mafyayla, baskı güçleriyle, yok ettiği insanlık değerlerini yazacak. Bizim yazarımız bizim gerçeğimizi yazacak. Nâzım Hikmet yazmış bile: “İnsanlarım, ah benim insanlarım, yalanla besliyorlar seni...”

Yalana karşı gerçeği yazmaktır yazarlık. Aziz Nesin, “Yazar, başta kendi olmak üzere okurlarını, kendilerini ve koşullarını değiştirmeye özendirmelidir yapıtlarıyla... Kötülüklerden sorumluyuz. Kötü bir şeyi değiştirmek zorundayız. Yazar değiştiremez, ama insanlara değiştirme isteği ve özlemi verir. Ve yazarın sorumluluğu bu...” demiş. Yazarın sorumlulukları bunlar olmalı. Bu sorumluluğu yerine getirebiliyor mu yazar? Küresel efendilerin tekellerinin sorumluluğuna teslim edilmiş bir ortamda elbette getiremiyor. Medya denilen egemenlik araçları ne yazık ki yazın alanına tahtını kurmuş. Tahtı devirmeye çabalamak olmalı öyleyse günümüz yazarının görevi.

Anadolu edebiyatı yalnız da kalsa, görkemli mirasıyla yolumuzu aydınlatmıyor mu?○

Nadir Gezer'in

Yazın Bahçesindeki Yürüyüşü

Ahmet ÖZER**Fakir Baykurt'un Sözlerinin Işığında**

“Nadir Gezer, öğretmenlik yaptığı Bursa'dan dört öykülük bir zarf yollamış dergiye. Birer tane bölüştük. Okuyup yeniden bulduğumuzda aynı sözleri söyledik birbirimize: 'yapıdaki başarı, usta işine benziyor. Dil güzel. Konulara yaklaşım yeni...'

Yaşam denizinde uzun uzun kulaç atmış bir insanın yalın ve sıcak anlatımıydı bizi etkileyen. Dilde ve anlatımda görülen ufak tefek savrukluğun yanında kurgudaki sağlamlık ve arınmışlık bu öykülerin ilk göze çarpan özelliğiydi. Yazar ele aldığı insanları ve olayların geçtiği çevreyi yakından tanıyordu. Bu yüzden anlattıkları inandırıcı oluyordu...”

Yazınımızın seçkin değeri Fakir Baykurt, *Türk Dili* dergisinin Mart 1979 tarihli 330. sayısında, yazın dünyasına yeni katılan bir yazar için, yukarıdaki değerlendirmeyi yapıyordu.

Bu yazar, daha o günlerde özgün öykülere imza atan, henüz ilk kitabı yayımlanmamış Nadir Gezer'den başkası değildi.

Nadir Gezer de tıpkı Fakir Baykurt gibi Köy Enstitülerinden geliyordu. Fakir Baykurt'u Gönen biçimlendirmişti, Nadir Gezer'in esin kaynağı Arifiye'ydi. Sonuçta bir söylem yakınlığının dergi sayfalarında ses bulması, Nadir Gezer'in ufkunu açmaya yetmişti.

Bu değerlendirmenin üzerinden üç yıl geçmeden öykücü-şairimiz Nevzat Üstün'ün anısına düzenlenen yarışmada Nadir Gezer'in öyküleri, seçici kurulun değerlendirmesinde tam puan alacak; bu öyküler, ödülün ardından “*Hanife Nine'den Öyküler*” adıyla kitaplaşacaktır.

Nevzat Üstün'ün anısına düzenlenen öykü ve şiir yarışmalarının ilki 1980 tarihini taşır. 1981'de, öykü dalında açıklanan ödüller, Nadir Gezer'in yanı sıra seçkin öykücümüz Orhan Çubukçu'yu da yıllardır çekildiği kabuğundan gün yüzüne çıkarmaya yetmişti. Çubukçu'nun sinemadan tiyatroya, oradan öykülere uzanan yolculuğu, yeni bir dosyayla yıllar sonra yazın alanının kapısına ulaşıvermişti.

1981'in 8 Kasım gecesi Nevzat Üstün'ün İstanbul'daki evinde düzenlenen ödül töreninde, şiir dalında ödül alacak kişiler arasında şair Hasan Hüseyin'le ben de vardım.

Nadir Gezer'le tanışmamız o geceye rastlar.

Nevzat Üstün'ün eşi Şükran Akın(Üstün)'in ev sahipliği yaptığı gecede, şair Hasan İzzettin Dinamo, gazeteci Sadun Tanju ile ressam İbrahim Balaban da gecemizin konuğuydular.

Nadir Gezer, geceye eşi hanımefendiyle katılmıştı.

Gezer, 50 yaş sınırında yazın alanında tanınmış olmamanın içsel ezikliği içinde, ödülün almanın gururunu taşıyordu.

1981'in üzerinden 29 yıl geçti. Bu süreçte yaptığımız yazışmalar, gidip gelen dergiler, yayımlanan kitaplar, alınan ödüllerin yanı sıra, zaman zaman Ankara buluşmaları da dostluğumuzun pekişmesi için önemli birer ölçüt oldu.

Nadir Gezer, fen eğitimi görmüş bir eğitimci.

Kimileri yadırgayabilir. Ünlü öykücümüz Osman Şahin anlı şanlı bir beden eğitimi öğretmeni, Cemil Kavukçu bir mühendistir.

Edebiyatın cilvesidir bu. Edebiyat fakültesinden mezun olan onlarca kişinin tek bir satır yazısını arasanız bulamazsınız da ortaöğrenimini bile tamamlayamayan pek çok değerimizin uluslararası saygınlığa sahip birer yazar olduğu su götürmez.

Nadir Gezer'in klâsik yazın eğitimi görmemesine karşın pek çok yazın adamının düşleminde yer alamayacak denli bir dil ustalığını yapıtlarında var kılması, onun dil ve düşünce alanında geliştirdiği aydın olma bilincinin de bir göstergesidir diyebiliriz.

Eğitimi gördüğü matematik, Nadir Gezer'in hem düşünce dünyasında hem yapıtlarının mimarisinde önemli rol oynamıştır.

Köy Enstitüleri'nden Yetişen Bir Değer

Nadir Gezer, alçakgönüllü bir eğitimci, yazın alanına yönelik coşkusu her geçen gün daha da büyüyen, dostlukları yenileyerek büyüyen, bağlandığı insanları yüreğinin bir yanında gezdirerek yaşama bakan bir yazardır.

Gezer, Bursa'nın eğitim ufkunda olduğu kadar sanat alanında da kendine özgü yer edinebilmiş bir değer olarak her kesimden saygı görebilmiştir. O, bir yandan ele aldığı konuları bin bir emekle kitaplaştıran, bir yandan da eğitim ve sanat ışığını aldığı Köy Enstitüleri'nin değerleriyle sürekli iç içe olmanın erdemini yaşamıştır.

Tonguç ile Yücel'in bu alandaki emeğinin ne anlama geldiğini en iyi bilen eğitimcilerden biridir Nadir Gezer. Bu iki değere olan saygısı, onlarla bütünleşen Ferit Oğuz Bayır'dan, onların ışığında biçimlenen Fakir Baykurt'a, Talip Apaydın'dan Mahmut Makal'a ve aynı damara bağlandığı Mehmet Cimi'ye değin uzanır.

İnegöl'ün Eymir köyünde dünyaya gelen Nadir Gezer'in, ilköğrenim sonrasında yolu önce Arifiye Köy Enstitüsü'süne, ardından Gazi Eğitim Enstitüsü'ne uzanır.

Öğretmenliğinin ilk duraklarından biri Beşikdüzü Ortaokulu olur. Yıllar sonra aynı okulda görev yapmış olmam, söyleşilerimizin, yazıştığımız konuların arasında başat rol oynar.

Nadir Gezer, İngiltere'deki dil eğitiminin ardından bir süre Diyarbakır'da görev yapar; son durağı memleketi Bursa olur.

Ödül aldığı tarihlerde o artık bir emekli öğretmendir. Bu emeklilik; daha çok yazma, daha fazla üretken olma, yazın alanında yıllardır biriktirdiği onca konuyu kitaplaştırmaya yöneliktir.

Öykü ve Roman Dünyasına Yolculuk

İlk kitabının üzerinden yaklaşık otuz yıl geçti.

Nadir Gezer'in otuz yıllık yazın yaşamı; öykü, roman, şiir, deneme-inceleme, araştırma ve gezi türünde bin bir çeçe dönüşür. Gezer, yanı başında durduğu, yakından tanıdığı insanları yazın alanına taşıyan, o insanların yaşadığı dünyaya da içerden bir bakış açısı kurmaya çalışır. Kırsal alan insanının zaman içinde kentlere taşınırken yitirdiği kimliğini bir daha bulmasının söz konusu olmadığı bir ortamda, Nadir Gezer'in çabası, bu insanları durdurmak değil, onların yaşadığı gerçeklere tanık olmanın sorumluluğunu taşıyabilmektir.

İyi yazar, sorunları gösterdiği kadar, onların tarihsel ve toplumsal gerçeğine de parmak basar. Bu durum halktan aldığıni değiştirip dönüştürerek yeniden halka veren yazarın toplum karşısındaki duruşunu da belirler. Yazarın katı gerçekçiliği, kaba gerçekçilik ölçüsünde yazıya dökmesi ise yazın alanına bir şey kazandırmaz. Bu değerlendirmenin ışığında yazar, bir bilim adamı titizliğinde yazdığı alanı, o alanın insanlarıyla bir güzel gözlemesi, orada yakaladığı görüntüyü, sanatsal gerçeğin merceğinden süzerek okura sunması gerekir.

Nadir Gezer'in öykülerinde gerçeğin acımtırak yanını buluruz.

Nadir Gezer'in öyküleri bir yandan kırsal alandaki insanın yaşamına ayna tutarken, bir yanıyla da onların kentin kapılarına yaptığı yolculuklara tanıklık eder.

Toplumsal değişime koşut olarak yazar da bu değişimin izlerini sürer. Yazar, okuru adına kahramanının konudur. İyi yazarlar kahramanlarına yol gösterdikleri kadar, onların izlerini de sürmeden edemezler.

Nadir Gezer, öykü ve romanlarıyla, uzun şiirleriyle, kurmaca dünyasında kulaç atarken, Cumhuriyetin aydın bir bireyi, eğitim alanına emek veren bir öğretmen olarak çoğu kişinin düşünce ufkunu açan denemeler, makaleler yazar. Yazdığı türlerin renkleri arasına gençlik yıllarına tanık Karadeniz de katılır. Yıllar sonra buraya yaptığı yolculukta yakaladığı dostluğun, yaşadığı güzelliğin kilimi, bir gezi yapıtının ufkunu belirler. Uludağ'dan Sis Dağı'na uzanan yolculukta, öğretmenlik mesleğinin dorukta yaşanan güzelliğinden yudum yudum içer dostlarıyla.

Bir Eğitimci-Yazarın Yazın Ufku

Nadir Gezer, alçakgönüllü bir eğitimci, yazın alanına yönelik coşkusu her geçen gün daha da büyüyen, dostlukları yenileyerek büyüyen, bağlandığı insanları yüreğinin bir yanında gezdirerek yaşama bakan bir yazar.

Enstitülüler kuşağının çoğu yazar ve şairi yirmili yaşlarında yazın alanında yer alırken, Nadir Gezer'in onlardan çok sonra bu alanda boy göstermesi, bir eksiklik gibi görünse de Gezer'in yıllara yayılan birikiminin ışığında gösterdiği çaba, çoğu sanatçının emeğini katlar nitelikte gelişerek birbirinden özgün kitaplara dönüşür.

Nadir Gezer'in yazarlığının göstergesi olan yapıtlarının içerik özgünlüğü bir yana, onun dili kullanmadaki tavrının büyük önem taşıdığı bir gerçek. Yalın bir dil, Türkçenin söz ve anlatım ustalığına gönül veren bir duyarlık, düzyazıyla şiiri harmanlayan bir söylem, doğayı iyi gözleyen, tip ve karakterlerini elinin altında tutabilen bir ustalığıtır onunki.

Nadir Gezer, bir yandan kendini var kılan toprağa sonsuz bir güçle borç ödeme yarışını sürdürürken, bir yandan da yazma gücünü kesintisiz sürdürüp ortaya koyduğu kararlılıkla üretken bir yazar konumuna ulaşabilmiştir. Bu iki durum ise onu 80. yaşının eşliğinde çalışkan bir öğrenci olarak biçimlendirmeye yetmiştir.

Nadir Gezer; dostlarına tuttuğu ışık, sevdikleriyle paylaştığı güzellik ve yazın alanındaki özverisiyle örnek bir insandır bizler için.

Onu, ülkesinin değerleriyle yoğrulmuş bir yurtsever, eğitim alanına ömrünü vermiş bir öğretmen, yazın alanında coğrafyasını simgeleyen bir yazar olarak selâmlıyorum. ■

Mehmet BAŞARAN**NADİR BİR YAZIN EMEKÇİSİ: NADİR GEZER**

Arifiye

*Şoför durdu, Enstitü mektebi dedi**Süleyman Edip Bey müdürün adı**Bir yol da burada duralım**Ellerinde nasır, yüzlerinde nur**Yarına ümitle yürüyenlere**Bir selam uçuralım*

Böyle diyor, Destan Gibi adlı yapıtında Orhan Veli. Coşkuyla yol türküleri söylüyordu 1946'da. Atatürk'ün: "Kurtuluş Savaşının sürdürümü olmalı. Cumhuriyet eğitimimiz, tam bağımsız, onurlu, yüce bir toplum yaratmalı." dediği atılım, ülkeyi eğitim alanına döndürmüştü. İkinci Dünya Savaşının yoklukları, sıkıntıları içinde, 20 köy enstitüsü, yörelerini aydınlatan, canlandıran çağdaş eğitim kentleri gibi geliyordu. Cavit Orhan Tütengil'in deyişiyle: "Bir ekin kirizması. Tabanda bir Rönesans hareketiydi bu..."

Kızıl-erkekli köy çocukları, ellerinde nasır, yüzlerinde nur, ümitle yarına yürüyordu. Üretici, yaratıcı eğitim, toplumun düşün ve sanat değerlerine ivme kazandırıyor. Ellerini, yüreğini bu savaşıma katana-lardan biri de, İnegöl'ün Eymir köyünden Nadir Gezer'di. Kitabın ek-mekle bir tutulduğu ortamda, yepyeni bir dünyaya açıldı Nadir, ufku genişledi dili çözüldü. Giderek, gücünü yaşamışlıktan alan öyküler, şiirler, romanlar yazmaya başladı. Tütün işçisi, toplumunun geleceğini yöğüran bir yazın emekçisi oldu.

Enstitülerle, bize çalışmaya başlamıştı tarlalar. Ama komadı halk uyansın / Ülke çiçeğe dursun / Komadı aydınlıktan korkanlar. Bir kal-kışma bastırılmış gibi karşı devrim, Cumhuriyet dönemi kazanımları-na, enstitülere saldırmaya başladı. Bilindiği gibi, demokrasiliklik oyu-nyuyla, dünya ağalarının istediği çizgiye getirildik.

Ellerinde nasır, yüzünde nur, on iki yıl öğretmenlik etti. Sonra sı-nav kazanarak, Mustafa Necati'nin Cumhuriyet eğitimini yönlendire-cekleri yetiştirdi diye açtığı, Gazi Eğitim Enstitüsü'ne gitti Nadir. İki yıl da İngiltere...

Ama nereye gitse, ondan ayrılmıyordu Arifiye: "Beni anlat, beni yaz. Gerçek, kafalara dank edinceye değin, yaz" diyordu. "Elde nasır, yüzlerde nurla yarına yürüyüştedir Türkiye'nin kurtuluşu. Öyle bir roman yaz ki, onda Edip Balkır, yeşerttiğiniz tarlalar, arı kovani gibi uğuldayan derslikleriniz, kız-erkek ilişkilerinin insancılığı, sazı sözü, türkülerıyla bir aydınlık ülke gibi, okuyanların gözleri önünde canlan-sın... Gericilerin neleri yok etmeye çalıştıkları anlaşıl-sın. Yarına ümitle yürüyenlere güç katsın."

O romanı yazdı sonunda Nadir Gezer: "Aydınlığa Yürüyenler".

Dili öyküler, şiirlerle bilenmiş, kalemi ustalaşmış yazar, 1940'tan 1952'ye dek geçen süreci toplumcu gerçekçi bir anlayışla romanlaştırdı. Enstitülerin havasını solumak, bir güzel aydınlıkla yunup arınmak isteyenler, "Aydınlığa Yürüyenler"i okumalı, adımlarını o yürüyüşe uydurmalıdır.

Türk yazını, önce öykülerini tanıdı Nadir'in. Kendi köyünün, yöre-sinin insanlarını, onların çekilerini, çilelerini, yumuşak bir dille, özgün betimlemelerle veriyordu. Beğenildi, ödüllendirildi, "Hanife Nine'den Öyküler"le. Yürüyen Gece(1988), Puslu Hüzün(1989), Kırılğan Umut-lar(1998). Sessiz ve derinden dile getirilen yaşamlar, canlı tipler... Abartıya yer vermeyen, ama içe işleyen bir anlatım. Eleştirmen Doğan Hızlan'ın değerlendirmesine tümüyle katılıyorum ben de: Köy hikaye ve romanlarında rastlanan konulara 'yeni boyutlar, yeni tatlar, yeni insancıl yaklaşımlar' getiriyor Nadir. Nadir, nadir bir kişiliği yazınımızın. Çok yönlü bir kişilik. Kuşatılmış emeğin, insanın yazarı. Boşluktaki

Adam, romanıyla bireyin iç dünyasına eğiliyor; kendini, anlatımını güçlendiriyor.

Uludağ'ın kaynak suları gibi aydınlık, sessiz akan bir yazın emek-çisi Nadir. Anlatımı ışıltılı, şiirli... Yaşamı renkli. Can Yücel gibi, "Yaşamım benim en güzel şiirim." diyebilir. Şenlet Öğretmenin Destanı(2000), Yalnız Adamın Düşleri(Destan-Şiir-2000), Karbeyaz Geceler Üstüne(2000) yayınlanmış şiir kitapları. Aynı yılda üç kitap. Hep tez-gahının başında, bir yazın çalışkanı o. Uludağ eteklerinin, yaşamı dokuyan ipekböceği... Gezi yazıları, incelemeler, araştırmalar... Ama her zaman bir öğretmen Nadir, içinde tüm aydınlığıyla Arifiye'yi taşıyan bir Enstitülü.

*"Derslik, çocuklarım, karşımda iki büyük insan resmi
iki de bir gözlerim kayar onların gözlerine
yeniden doğuş izleri büyülenmiş o gözlerden
akar gözlerime, ben aydınlığın Şenlet öğretmeni
Derslik sanki dar gelir bana, pencerelerden yükselmiş
gökyüzü"*

İşte böyle: Yaşam benim dersliğim. Yaşamım benim en güzel şiir-im, diyor Nadir Usta.

Araştırmasında kaynağından tanıtıyor okurlarına ulusal eğitimi Gezer: Mustafa Kemal Ulusal Eğitim Köy Enstitüleri(1999)

Son romanı: Muştucu Ata ve Onun Yaratıcı Dünyası(2009)

Arka kapakta değindiği: "Bu romanında Nadir Gezer, Balkanlar-dan Bursa'ya uzanan çizgide Rumeli gerçeğinin kanayan yönlerini gösterirken, güç olgusunun dramlarla yüklü ağırlığını da Muştucular ailesi ekseninde seriyor gözler önüne. O kendine özgü anlatımı, aydınlanmasa içtenliği ve toplumsal gerçekçi tutumuyla."

Nadir Gezer'in emeğine saygılar.○

Küçük Odadaki Yazınieri:Nadir GEZER

Mahmut MAKAL

Köy Enstitüsü bir yazar olan Nadir Gezer'in ilk kitabı "Hanife Nine'den Öyküler" in yayınlandığı yıl Almanya'daydım. Kitabın, çıkar çıkmaz Berlin'deki kitaplığa geldiği haberini, kitaplığın yöneticisi Ümit Mergen arkadaştan aldım. Hemen alıp okudum. Yazarın anlatımı beni sardı. Tek sözcükle beğendim. Konusu zaten bizdendi.

Berlin'de Türkçeyi öğrenme yolunda epeyce yol almış bir çiftle tanışıyordum. Ulrike öğretmen, kurt bankacıydı. Tatillerini ya İtalya dağlarında ya da Türkiye sahillerinde geçiriyorlardı. Çetrefil olmayan edebi metinler istiyorlardı benden. Kendilerine gerekli yardımı yapıyordum. Ama "Hanife Nine'den Öyküler" i okur okumaz. Türkiye'yi eveleyp gevelemeden güzel bir Türkçeyle veren bu kitabın, onlara çok yararlı olacağını düşündüm. Buldular, aylarca ellerinde tuttular ve çok beğendiler. Herr Kurt'un söyledikleri otuz yıldır belleğimde: "Hanife Ninemiz bizim öğretmenimiz artık; bize çok yardımcı oluyor. Sehr gut!"

"Afrodisyas Sanat" dergisinin kapağında bir tümce vardır. Her sayının ön kapağına koydukları bu tümceyi okur ve yeniden yeniden düşünürüm. Tümce şu: "Nasıl anlatıldığı çok önemli; ama ne anlatıldığı da..."

Şu anda bu tümceyi düşünürken, yine Hanife Nine'den Öyküler'e takıldı kafam: Hanife Nine'nin öykülerinde hem anlatılanlar çok önemli hem de anlatılışları... Bu düşünce iyi bir yazın kuralı. Yazar için başarı, bu ikiliyi, yani anlatılanla anlatışı kaynaştırabilmektedir. Nadir Gezer, bunu başarabilen nadir yazarlardan biridir.

Hanife Nine'den Öyküler'den sonra Gezer'in kalemi iyice açılmış, deneme ve öykü kitaplarıyla romanları üst üste yayımlanmaya başlamıştır. Böyle olması da çok doğaldır. Çünkü Gezer arkadaş, çok çalışkan bir yazınieridir. Bursa'daki dokuz metrekairelik küçük çalışma odasında yazınsal üretim yapmaktadır hep. Evin öteki bölümleriyle nerdeyse ilgisi yoktur. Saatleri, günleri orada geçer. Ürettiği kitaplardan birisi basımeviden çıkarken birisi baskıya girer. Sözgelimi 2009'un Ekim ayı sonunda "Muştucu Ata ve Onun Yaratıcı Dünyası" adlı romanı yayınlanırken, yeni kitabı "Sisli Kentin Yakasında" baskıya girmiştir.

Denemelerini topladığı kitabına "Yerodamdan Notlar" adını vermiş. Keşke "Küçükdamdan Notlar" koysaydı kitabın adını.

Gezer'in kalemine yakışan ve Hanife Nine'deki üslubu, düzeyi sürdüren öykü kitaplarını analizim: Puslu Hüzün, Kırılğan Umutlar, Şenlet Öğretmenin Destanı...

Nadir Gezer'in, eğitim sorunları ve köy enstitüleri üstüne kitapları da vardır. Kendi okuduğu Arifiye Köy Enstitüsü'nü anlatan romanı "Aydınlığa Yürüyenler" çok ilgi çekmiş, çok okunmuş özgün bir romandır. 343 sayfalık bu koca romana ben "Karanlığın Üstüne Yürüyenler" adını koydum. Çünkü yetişme koşulları dolayısıyla gerçekten karanlığın üstüne yürümeleri için yetişen köy çocuklarının romanı. Uzun laf etmeyeceğim, bu romanda öğretmen Bedri Birol ile ilgili bölümce bile okurun düşüncelerini bilir, gözlerini yaşartır. Anadolu bozkırına düşen kıvılcım ve aydınlığı köy enstitüleri. Orada gelişen, yeşeren düşünce ve beceri düzeyinin gerisinde kalmış siyasetçiler, onları baltaladılar. Ellerine geçirdikleri devlet erkini kötüye kullanarak enstitülere saldırdılar. Türk köylüsüne, Türk halkına açılmış bu eğitim ve uygarlık yuvalarının romanını yaşayarak yazmış Gezer arkadaşın bu tatlı anlatısı. Atatürk yolunu izleyen ve izlemek isteyenlerin ilgisine değer.

1940'lı yılların sonunda TBMM'de bir milletvekili McCarthy'ciliğe soyunmuş, milletvekillerini, aydınları tir tir titretmeye başlamıştı. Hızını alamayıp iyice azıtmış, Cumhuriyet gazetesinin kurucusu Nadir Nadi'nin ruhuna saldırmaya kalkmıştı. Cumhuriyet'in 17 Şubat 1949 tarihli sayısında iri harflerle şu manşet vardı: Kim Bu Mecnun? Gazetenin avukatları onu mahkemede bekliyorlardı. Küçük bir ceza, bu gazetenin

yaptığı hizmete değerd. Gazete. "Yalancının mumu yatsıya kadar sürer, diye bir söz vardır. Onun mumu daha akşam olmadan sönmüştür" diyordu. Ortalığı korkudan titreten, binlerce vatandaşın kafasını şişiren bu adama(Fahri Kurtuluş) Cumhuriyet gazetesinin püf demesi yetmişti. Niye anlatıyorum bu olayı? Ruhuna saldıran Cumhuriyet kurucusunun ruhunu dinlendirmek için, değerli Nadir Gezer'in yıllar boyu araştırıp kitaplaştırdığı "Nadir Nadi"yi Cumhuriyet kitapları arsında yayınlanmış olarak görmek istiyoruz da ondan.

Verimli yazarımız Nadir Gezer'i, 80. yaş gününde, küçük oda-sında ipekböceği misali ürettiği bunca yapıtı için kutluyor, nice yıllara ve nice yapıtlara diyorum.